

САҢГА ОЛХ

№ 21 (12000) • Ыам ыйын 30 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
күннэргэ

Сэргэх дьаһал

25.05.2025 сылга Чурапчыга
икки саҥа ыал эбиллиннэ/3

Бэлиэ түгэн

Оскуоланы бүтэрээччилэргэ
алгыстаах оһуохай түһүлгэтэ
тэрилиннэ/4

Үбүлүөйдээх биир дойдулаахпыт

Улууспут киэн туттар ыала/5

Уулусса бибилэтиэкэтэ аһылынна

Улууска — бу күннэргэ. Киин болуоссакка «Аабар
хачыал» үлэлиэбэ/2

Тэрээһин түгэнэ. МАРФА ПЕТРОВА ХААРТЫСКАҔА ТҮҮРҮЙТЭ

Тэттик

Павел Федоров — Сомоҕо 75 сааһын
бэлиэтэ

РФ Суруйааччыларын уонна суруналыыстарын
сойууһун чилиэнэ, СӨ Култууратын туйгуна,
Чурапчы улуунун уонна Хоттоҕо нэһилиэгин
Бочуоттаах олохтооҕо Павел Петрович Федоров
— Сомоҕо үбүлүөйдээх 75 сааһын бэлиэтиир
үөрүүлээх дьаһала буолла.
Тыл эппит дьон бука бары Павел Петрович
улуунун дьыҥҥээх патриота буоларын, култуура
уонна духобунас эйгэтигэр, кэлэр күнүгэр
иччаты иитиигэ өр сылларга үтүө суобастаахтык
үлэлээбитин, кини суруйааччы, суруналыыс
быһыһынан суолтатын бэлиэтээтилэр. Олохун
аргыһынан Мария Николаевнаһын 5 уол оҕону
төрөтөн, үлэһит дьон оҕортообуттарын, улуус
киэн туттар ыала буолалларын эттилэр.
Улуус сайдыытыгар киллэрбит кылаатын иһин
киниэхэ "Чурапчы улуунун Бочуоттаах бэтэрээһэ",
"Улуу Кыайы 80 сыла" бэлиэтэри, о.д.а.
туттардылар.

Баһаартан сэрэхтээх буолуобун!

Ойуурга, тыаҥа, алааска-толоонго,
нэһилиэнньэлээх пуунга буруону, уоту
көрдөххүтүнэ, тута О! эбэтэр мобильнай
телефонунан баһаарынай сулууска 101
нүөмүрдэргэ эрийин. Ону тэнэ Чурапчытаагы
биир кэлим диспетчерскэй сулууска (ЕДДС)
8(4115)41-660, Чурапчытаагы лесничествоса
8(4115)41-594 нүөмүрдэргэ эрийэн суһаллык
биллэрин!

Баһаартан сэрэхтээх буолун, ийэ айылҕабытын
уоттан харыстыабын!

Чурапчы уола "Паром-5" капитанынан ананна

Кырачаан Гоша, убайа Алексей муора флотугар
үлэлиирин көрө-көрө: "Мин эмиэ улааттахпына
хайаан даҕаны хараабыл хапытаана буолуом", —
диирэ. Егор Федосеев 2002 сыллаахха Даниил
Барашков аатынан Бахсы орто оскуоланы
ситиһилээхтик бүтэрэн, адмирал С.О. Макаров
аатынан Санкт Петербурдаагы муора уонна
өрүс флотун судаарыстыбаннай университетин
филиалын 5 сыл үөрэнэн түмүктээбитэ.

Бу күннэргэ кинини "Дьокуускай — Аллараа
Бэстээх — Дьокуускай" хайысханан устар "Паром-
5" капитанынан анаатылар. Биир дойдулаахпытын
саҥа дуоһунаска анаммытынан эбэрдэлиэбун!

Бэтэрээниэр улуустаагы спартакиадалара буолла

Чурапчыга үгэс быһыһынан бэтэрээниэр
спартакиадалара ытылынна. Үчүгэй
көрдөрүүлээх спортсменнар бу бэс ыйын
сангатыгар буолуохтаах өрөспүүбүлүкэтээби
спартакиадаҥа барыахтаахтар. Остуол тенниһигэр,
саахымакка, дартска, ытыгыга, сүүрүүгэ уонна
комбинированнай эстафетаҥа 55 саастарыттан
үөһээ саастаах дьахталлар, 60-тан үөһээ саастаах
эр дьон А.К.Софронов аатынан спортивнай
саалаҥа, "Боотур Уус" стадионҥа күрэхтэстилэр.
Манна талыллыбыт хамаанда эһиил Уус
Алданҥа илин эгээрдээби спартакиадаҥа
кытыаҥа.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Ыам ыйа
30 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Ыам ыйа
31 күнэ
СУБУОТА

Бэс ыйын
1 күнэ
БАСКЫҤААНҤА

Бэс ыйын
2 күнэ
БЭНИДИЭНҤИК

Бэс ыйын
3 күнэ
ОПТУОРУНҤУК

Бэс ыйын
4 күнэ
СЭРЭДЭ

Бэс ыйын
5 күнэ
ЧЭППИЭР

13° 6°

15° 7°

12° 3°

19° 6°

21° 8°

21° 9°

21° 9°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Чөркөөхтөөбү исторической- мемориальной түмэлгэ Суорун Омоллоон аата ингэриллэр буолла

Ил Дархан Чөркөөхтөөбү «Саха сириг бэлитиһэскай сымл-ката» исторической-мемориальной түмэлгэ Социалистической Үлэ Дьоруойа, норуодунай суруйааччы, уһулуччулаах уопастыбаннай диэйэтэл Дмитрий Кононович Сивцев — Суорун Омоллоон аатын ингэрэр туһунан ыйаахха илии баттаата. Таатта улуусугар Чөркөөхтөөбү түмэл Суорун Омоллоон көдүлээһининэн уонна уопастыбаннас күүһүнэн тэриллэн, 1977 сыллаахха аһыллыбыта. Манна өрөспүүбүлүкэ араас мунууттан үлэ кэлэтииптэрин көмөтүнэн көһөрүлгөн адалылыбыт 20 араас тутуу баар. Сүрүн эбийиэктэриттэн биридэстэринэн XX-с үйэ санатыгар олохтоох маастардар туһут Николаевскай танараларын дьыста буолар.

Арасыйыа үпкэ миниистирэ Антон Силуановтыын оробуочай көрсүһүү буолла

Ил Дархан Арасыйыа үпкэ миниистирэ Антон Силуанов кытта оробуочай көрсүһүүтүгэр өрөспүүбүлүкэ сыйыаннаах болпуростары кэпсэттэ. Экэниэмикэ билигин балаһыанньатыгар бүддьүөт туолуутун уонна хотугу социальнай суолталаах таһаарым тизийини-таһымны хааччыйыны дьүүлэстилэр. Саха сириг баһылыга инники үлэбэ этинилэри киллэрибитин Силуанов өйөөтө. «Ылыммыт быһаарыларбыт инники үлэбитин тэтимирдэргэ көмөлөөх, Саха сириг олохтоохторугар туһалаах», — диир Айсен Николаев бэлиэтээтэ.

Социальной- экономической сайдыыга туһуламмыт кэпсэтии буолла

Ил Дархан дойду Бырабытталыстыбатын бэрэсэдэстэли солбуйааччы Александр Новагы кытта көрүстэ. Өрүттэр Саха сириг социальной-экэниэмикэскай сайдыытын туһунан кэпсэттилэр. Нэһилиэнньэни уонна өрөспүүбүлүкэ тэрилтэлэрин уотунан эрэллээхтик хааччыйы, ону тэнэ уот ситимин комплексыгар тарыыбы бэрэздэктэһиннэ тэннэбил болпуростарын көрдүлэр.

Стратегической бырайыактары, ньиэп бородууктатынан хааччыйы болпуроһун дьүүлэстилэр

Айсен Николаев «Газпром нефть» бырабыланынньатын бэрэсэдэстэлэ Александр Дюков кытта көрүстэ. Өрөспүүбүлүкэ стратегической бырайыактары олоххо киллэри болпуростарын, ньиэп бородууктатынан хааччыйы туһунан дьүүлэстилэр. Биригэ үлэлээһини салгы сайыннара кэпсэттилэр. Итиннэ Саха сиригэр футбол сайдыытын болпуростарыгар тохтоотулар. Александр Дюков — Арасыйыа футболист сойууһун салайааччыта, сойууһу кытта сөбүлэнэ өссө түөрт сылга уһатылына.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабытталыстыбатын пресс-сулууската.

Данил Павлов хаһаайыстыбата ыһы үлэтин саҕалаата

Тыа хаһаайыстыбата. Улууспутугар ыһы үлэтэ кэмигэр саҕаланна

Елена МАКАРИНСКАЯ

Уопсайа 2177 гектарга сүөһү эбии аһылыга уонна 400-чэ гектарга туорахтаах култуура ыһыллар.

Ыам ыйын 27 күнүгэр Мындааһыга Данил Павлов хаһаайыстыбатыгар сырыттыбыт. Данил Данилович илэрээ күнтэн ыһыны саҕалаабыт. Уопсайа 164 га туорахтаах култуураны уонна 250 га сүөһү эбии аһылыгын ыһахтаах. Хортуската 21 га буолуохтаах. Билигин кэмгэ бурдукка 8 үлэһит, 5 тыраахтар, 5 бырысмантаах тизхиныкэ үлэлиир. Бурдута, сизмэтэ барыта кэлбит. Билигин тийэрбитигэр Бырдаах бааһынагыгар улахан аңаара ыһыллан бүппүт.

Данил Данилович «Сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин» бырагырааматынан тинистээх (зубовой) «Борона» тизхиныкэни ылбыт. Арасыйыага Новосибирскайга онгоһуллубут, 14 мизтэрэ кэтиттээх, «Барыта тып-тап курдук онгоһуулаах, үлэтинэн астынныбыт. Бу күнүгэрэ 200

га сиик саптардыбыт. Бааһынаны олус үчүгэйдик ыраастыыр, көннөрөр. Онон улууспут, өрөспүүбүлүкэбит салалтатыгар махталбыт улахан», — диир үөрүүтүн үлэстэр.

га сиик саптардыбыт. Бааһынаны олус үчүгэйдик ыраастыыр, көннөрөр. Онон улууспут, өрөспүүбүлүкэбит салалтатыгар махталбыт улахан», — диир үөрүүтүн үлэстэр.

Улууска—бу күннэргэ. Уулусса бибилэтиэкэтэ аһылынна

Марфа ПЕТРОВА

Арасыйыаҕа Бибилиэтиэкэ күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, Чурапчыбыт килбэйэр киинигэр «Ааҕар хачыаллар» диир уулусса бибилиэтиэкэ үөрүүлээх быһыыга аһылынна.

Бу аахсыа Е.А.Борисов аатынан бибилиэтиэкэ-архып көбүлээһининэн тэриллинэ.

Айталына Смирникова, бибилиэтиэкэ дириэктэрэ:

«●●● Бырайыакпытын, нэһилиэк дьаһалтата өйөөн, олоххо киллэрдит. Күн-дьыл сылы-йан, киин болуоссакка эбэлэр, ийэлэр оҕолорун кытта, ыччаттар даҕаны, сөбүлээн сылдылар. Онон бу «Ааҕар хачыаллыгыгар» оҕолорго сөптөөх элбэх киинигэни уурдубут. Ону сэргэ ийэлэр ааҕар кэмнэригэр, оҕолор уруһуйдууларыгар анаан, раскраска-кинигэлэр баар буолуохтара. Полкага олохтоохтор бэйэлэрэ аахпыт киингэлэрин адалан эмиз ууруохтарын сөп. Бу аахсыабыт ыччаты үчүгэй өрүккэ үөрэтэр. Ол эбэтэр уопастыбаннай мизтэбэ тулар малы алдыппакка, харыстыырга уонна бэрэздэккэ үөрэтэр. Бу бачыыммыт салбанан, нэһилиэктэринэн, түөлбэлэринэн ааҕар ыскамайакалар тэриллэлэригэр баарабыт.

Үөрүүлээх тэрээһининэн Чурапчы нэһилиэгин баһылы-

га Владимир Сивцев эһэрдэлээтэ. Баһылык түс этиитигэр: «Киин болуоссакка бири кэрэхсэбиллээх мизтэ аһылынна. Оҕолорбут, ыччаттарбыт манна баар киингэлэри ааҕан, киик билиилээх, сайдыылаах дьон буолан тахсалларыгар, дойдуларыгар бэриниллээх буолалларыгар эрэллээхпин», — диир бэлиэтээтэ. Киин уулусса бибилиэтиэкэтигэр «Тоҕус томтор оонньуулар» киинигэни хаалларда. Бэлиэтээн эттээххэ, бу Чурапчы нэһилиэгин көбүлээһининэн ыһаахха тэриллэр күрэхтэһин быһыл 10-с тогулун ытыллыабыта.

Салгы Чурапчытаагы мусуой дириэктэрэ Афанасий Захаров Чурапчыттан төрүттээх суруналыыс Николай Петров «Время Коркина» киинигэни бэлэтээтэ. Сонун сага бибилиэтиэкэ элбэх ааҕааччыны түмэ туларыгар баарабыт.

Бу күн Е.А.Борисов аатынан бибилиэтиэкэ-архыпка ытыллыбыт дьаһалга улуус баһылыгын социальнай болпуростарга солбуйааччы Мария Кронникова бибилиэтиэкэ үлэһитэрин идэлээх бырааһынныктарынан эһэрдэлээтэ. Киин: «Бибилиэтиэкэ ааҕааччы интэриэһин тардарга биригэн бири нымалар тахсан иһэлэр. Үлэһиттэр олус айымньылаахтык үлэлииллэр. Бу сага эбийиэккэ кириэхтэриттэн уһууһун оҕолоруттан саҕалаан, аҕам саастаах дьонго тийэ

хабар араас көрүг дьаһаллары ытталлар. Сага ааҕааччыны тардарга элбэх үлэ ытыллар. Күн бүгүн улууспут малдыттар Чурапчы туһунан өйдөбүл ытталларыгар бири кэрэ мизтэбит буолла», — диир бэлиэтээтэ.

Салгы улуустаагы култуура салалтатын начаалынньыга Петр Гуляев, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын социальнай болпуростарга солбуйааччы Варвара Макарова, улуустаагы үөрэх салалтатын үлэһитэ Мария Артемьева, Чурапчытаагы мусуой дириэктэрэ Афанасий Захаров эһэрдэлээтилэр. Ыгырымлаах малдыттар бибилиэтиэкэ ситимэ үйэтиитигэ аһаахтык үгүс үлэни ыттарын, айар куттаах дьон айымньыларын тарбатымга, сага киингэлэри дириг хорутуулаахтык ырытан, нэһилиэнньэбэ билиһиннэрэллэрин бэлиэтээтилэр. Ону сэргэ үлэһиттэр тыа сириг олохтоохторун духуобунай-култуурунай өттүнэн сайдалларыгар дьонун кылааттарын киллэрэллэрин бэлиэтээтилэр. Онуоха үрдүкү салаалта, СӨ Култуура министриэтибэтэ толору өйүүрүн эттилэр.

Үөрүүлээх түгэнинэн бастыг көрдөрүллээх үлэһиттэргэ өрөспүүбүлүкэ, улуус уонна нэһилиэк наараадаларын туттардылар. Бибилиэтиэкэ талааннаах үлэһиттэрэ кэлбит дьонго-сэргэбэ ылбаай ырыаларын бэлэтээтилэр.

25.05.2025 сылга Чурапчыга икки сана ыал эбилиннэ

Сэргэх дьаһал. Чурапчы улуусугар 2024 сылтан саҥалаан ылыныллыбыт “Ыал саргыта” бырагыраама иитинэн улуус киинигэр үөрүүлээх күн буолла.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Ол курдук, ыам ыйын 25 күнүгэр улууспут икки эдэр ыала, “Эр-ойох буолуу” аактатын толорон, бастакы докумуоннарын илиилэригэр тутар үөрүүлээх түгээнэрэ буолла.

Саха норуотун бэргэн этинитигэр “Ус саханы үөскэтин, түөрт саханы төрөтүн” диэн этилэринин, алгыс сиэрэ-туома “Арчы” дьыстигэр ытылынна, мустубут дьон алгысчыт Айуунаҕа арчыланньылар.

Үстэ хатыланар 5 уонна 2 дьоллоох сыппаралаах күнгэ (25.05.2025) Чурапчыбыт улуусугар икки ыал бэйэлэрин олохторун устуруйатын бу күнтэн ылата саҥалаатылар: Төлөй Дирингиттэн төрүттээх Виктория Романовна, Чурапчы нэһилиэ-

гиттэн Николай Николаевич Хоютановтар уонна Чурапчы нэһилиэгиттэн Сардана Васильевна. Үөһээ Дьааһы улуусугар Роберт Максимович Гороховтар.

“Эр ойох буолуу” туоһу суругун СӨ Бырабыыталыстыбатын иһинэн гражданскай аактаны толорор (ЗАГС) Чурапчытааҕы салаатын салайааччыта Анастасия Ивановна Афанасьева туттарда.

Сана ыаллары Чурапчы улуусун баһылыга Степан Саргыдаев аатыттан баһылыгы социальнай болпурдуостарга солбуйааччы Мария Кронникова ээрдэлээтэ, үтүө баҕа санаатын анаата уонна улуус дьаһалтатын аатыттан ээрдэ суругу, сибэки дьөрбөтүн, сэмэй бэлэхтэри уонна 10 тыһыынча солк. суумаах сэртификэттэри туттарда.

● Сана ыаллар үөрүүлээх түгээнэригэр, аакттар түгэрини.

Үөрэх. Бары оскуолаларга Тиһэх чуораан чугдаарда

С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар

С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын быйыл 67 оҕо бүтэрдэ, оттон 9-с кылааһы 112 үөрэнээччи түмүктээтэ.

Улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешников үөрэх дьылын түмүктүүр Тиһэх чуораанынан бары үөрэнээччилэри ээрдэлээтэ. Кини: «Быйыл Чурапчы улуусун оскуолаларыгар 305 оҕо бүтэрдэ, олох киэн аартыгар үктэнибэ. Тохсус кылааһы 393 бүтэрдэ. Чурапчы улуусун 8 оскуолатын 17 үөрэнээччигэ мэтээлгэ үлэлэһиэ. Оҕолорбут Арасыйыа-таһымнаах кэмпириэнсийэлэргэ, спортивнай уонна патриотическай хабааннаах күрэхтэһиилэргэ үрдүк көрдөрүүлэри ситистилэр. Оҕолор кыйаһылар, биллэн турар, педагогическай кэлэктиип сыралаах үлэтин көрдөр», — диэн бэлэтээтэ.

Чурапчы улуусун Махтал суругун выпускниктарга Альберт Поповка, Санааа Кононова, Семен Егоровка, Руслан Макаровка уонна улуус Дьокутааттарын Сэбиэтин Махтал суругун Эркин Сивцевка, Лидия Борисова, Евгения Нектегаева туттарда. Ону сэргэ Ф.А.Поморцев аатынан Юнария мэтээлинэн Арсалан Порядин, Алексей Говоров уонна СӨ Ыччат министиэристибэтин «Волонтерство сайдыытыгар кылаатын иһин» бэлиэһин Аэлита Старостина наҕараадалаһылар.

Мань таһынан бу долгугу туулаах, үөрүүлээх күнүнэ

● Д.П. Коркин аатынан Чурапчытааҕы интэринээт-оскуола выпускниктара, Елена Макарянская, түгэрини.

үөрэххэ, спорка үрдүк ситиһиилээх, уопастыбаннай олоххо көхтөөхтүк кыттар выпускниктары чыэстэтиллэр.

Тиһэх чуорааны тыаһатар чыэскэ бастын үөрэнээччилэр Валерия Захарова, Ньургун Оконешников, Нарыйаана Аммосова, Эрэл Эверстов, Амелия Пинигина, Богдан Степанов, Алина Тургунбекова, Семен Егоров тигистилэр.

Марфа Петрова

Д.П. Коркин аатынан Чурапчытааҕы интэринээт-оскуола

Д.П. Коркин аатынан Чурапчытааҕы интэринээт-оскуоланы 58 үөрэнээччи бүтэрдэ. Оттон 9-с кылааһы 49 оҕо бүтэ-

дэ. Олох киэн аартыгар атаара, ээрдэ тылы этэ, улуус баһылыга Степан Саргыдаев, ЧГФКСИ-тан Михаил Гуляев, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгы солбуйааччыта Уйгулан Туласынов, о.д.а кэлдилэр. Кинилэр оҕолорго экссэмэннэрин ситиһиилээхтик туттаран, үрдүк үөрэҕи ылан, дойдуларыгар туһалаах исписэлиис буолааларыгар баҕардылар.

Улуус баһылыга Степан Саргыдаев Ыччат политикатын министиэристибэтигэр «Дьулуур» бэлиэни Тина Катакинова, баһылык бочуотунай грамотатын Петр Поповка, Марианна Ушницкая, махтал суругу Артур Кузьминга, Карина Кривошапкина, Геннадий Максимовка, Виталий Мордовскойга, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин махтал суругун Марианна Давыдова, Антон Иванова, Арина Бродникова, ээрдэ суругу

Саха Пестерева, Саллаа Михеева туттарда.

Елена Макарянская

Хатылы орто оскуолатыгар

Быйыл бу оскуоланы 11 оҕо бүтэрдэ. Оттон алын сүһүөх кылааһы 24, тохсус кылааһы 17 үөрэнээччи түмүктээтэ. Тиһэх чуораан бырааһынныгынан выпускниктарга үгүс ээрдэ, махтал тыл аанна. Араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ, олимпиадаларга, научнай кэмпириэнсийэлэргэ ситиһиилээх үөрэнээччилэргэ, оскуола бастыңнарыгар улуустан, өрөспүүбүлүкэттэн аһамыт наҕараадалары туттардылар. Чурапчы улуусун дьаһалтатын Махтал суруга Арсен Аржаков-

ка, Үөрэх управлениетын Бочуотунай грамотата Валентина Иванова, Махтал суруга Виталий Чичигинаровка, улуустааҕы спорт управлениетын Махтал суруга Арсен Аржаковка, «Навигаторы детства» өрөспүүбүлүкэтээри оҕо хамсааһынын Махтал суруга Мичил Иванова, Саша Барахсанова, Винелла Романова, оскуола салалтатын Махтал суруга Саета Бурцева, Айаана Петрова, Мичил Иванова, Оҕо спортивнай оскуоланын Махтал суруга Арсен Аржаковка, «Алын кылаас бастың выпускнига» диплом Амелия Романова туттарылынна.

Оскуола дириэктэрэ Екатерина Егорова ээрдэтигэр билиһиннэрбитинэн, Хатылы оскуолата өрөспүүбүлүкэ 100 бастың оскуолаларын аһааныгар быйыл иккис сылын кирибит. Итини тэнгэ, тумус туттар киһилэрэ, суруйааччы Болот Боотур быйыл төрөөбүтэ 110 сылын туолбутунан, итингэ-хэ туһуламмыт үгүс дьаһаллар, үлэ-хамнас ытыллыбытын билиһиннэрэн турар, оскуоланы бүтэрээччилэргэ анаан: «Ким баҕалаах — ол билингэ тиниэр, ким билилээх — ол ситиһиэгэ тиниэр» диэн суруйааччы этэн хаалларбыт кэс тыһынан алгыс баҕа санаатын тигэртэ. Төрөппүттэр ааттарыттан Саргылана Кривошапкина, выпускниктар ааттарыттан Саша Барахсанова ээрдэ, харда тылларын тигэртилэр.

Тиһэх чуорааны тыаһатар чыэс бастың выпускник Арсен Аржаковка уонна оскуола маһынай кылааһын үөрэнээччитигэр Алиса Максимова тигистэ.

Анна Захарова

Биһиги ийэбит уонна кини Баһылай

Улуу Кыайы 80 сылын көрсө. Ийэбит бастагы кэргэнэ сэрииттэн эргиллэрин үйэтин тухары ээр-сэмээр кэтэспитэ

Быйыл 2025 сылга Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ Сэбиэскэй Союус фашистскай Германияны кыайбыта 80 сыла бэллэтэннэ.

Бу сэрин алдырхайа хас биридиги ыалы аймаабыта. Итинтэн сүэттэрэн, ийэбит үйэтин тухары кэтэспит бастагы кэргэннэ, Аҕа дойдуну сэрииттэн эргиллэбэтэх Василий Петрович Дуранов туһунан сырдататыт.

Биһиги ийэлээх адабыт оччолорго дыа кэргэттэригэр – адабыт ийэтигэр, ийэбит аҕа-түгүр соҕотох хаалбыт дьон. Инньэ гынан ол уоттаах сэриигэ биһиги дыа кэргэнтэн баран сэриилэспит киһи дьон суох. Төһө да итинник санаатарбыт, ийэбит бастагы кэргэнэ Василий Петрович Дуранов II сэриигэ баран төннүбэтэҕин, ийэбит күн сириттэн барыар дьэри кэтэспитин көрөн-билэн улааппыт.

Ийэбит Евадия Николаевна уонна Баһылай ихкиэн – Болто-коттон төрүттээхтэр. 1939 сыллаахха муус устар 18 күнүгэр 6 №-дээх эр-ойох буолуу туоһу суругунаан ыал буолбуттар. Онон ийэбит Кривошапкина дьон төрөөбүт араспаанньатын уларытан, кэргэннэ араспаанньатын ылынан, Дуранова дьон буолбут. Ыал буолан баара-суоҕа үс эрэ сыл олохтоттар. Ийэбит

Баһылайын “бэйэтин кыанар, аһара үтө майгылаах этэ” дьон ахтара. Баһылай – үс биригэ төрөөбүтүттэн кыралара эбит. Ыал буолан баран, Баһылай Дьоккуускай куоракка тырахтарыыстар биригэдьиридэрин бэлэмниир кууруска үөрэнэ барбыт. Онтон биридэ кэлэ сылдьан, ийэбитигэр кэһинитин таңас аҕалбыт уонна “бэйэҥ тигэ үөрэн” дьэбит. Баһылай санастара, убайдарын кэргэттэрэ Маайа уонна Илбизэ – киһи тэҥнэспэт истэриннэнэрэ үһү. Ол киһи Баһылай ийэбитин эмиз кинилэр курдук бэйэтигэр быһан, тигэ үөрөннөн баҕаран инньэ дьир эбит. Ону ийэбит дьэ араастаан тигэн көрдөрбүт. Бастаан, биллэн турар, табыллыбатах. Ону киһитэ “аныгы сырыныа бу мантыкатын арыый кыра гынаар” дьирэ үһү. Атын эбитэ буоллар, таҕаһын харыһыйыа эбитэ буолуо, ону ити да түгэн бэйэ-бэйэлэригэр истин сыһыаннаахтарын туоһулуур.

Баһылай үөрэнэ сырытта-бына, 1941 сыллаахха уол оҕолороммуттар, оҕо син ой-бото буолан иһэн, эмискэ ыалдьан өлөн хаалбыт. Онон аҕата барахсан оҕотун көрбөккө да хаалахтаабыт. 1942 сыллаахха Баһылай армияга ыгырыллыбыт. Ийэбитинэн дойдуларыттан Чурапчыга военкоматка киирэллэр. Ийэбит “атаарааччы, армияга барааччы, киһи бөҕө

этэ” дьирэ. Онон киирэн малга хоммуттар, ийэбит кэргэннэ батыһа сылдьан, хараһын уутун кыатаматка, аймаммыт үһү. Ону Баһылай уоскутан, “аргыс дьонугуттан хаалыма, дойдугар аргыстаһан айаннаа” дьэ-тээбит. Ол күн букатыннаахтык арахсыбыттар.

1942 сыллаахха күһүн Чурапчыга аны көһөрүллүү иэдээнэ буолар. Баһылай армияга барбытын кэнниттэн ийэбит аҕа-түгүр төннөн кэлбит уонна унуоргу үрэххэ от сии, сүөһүлэрин үүрэн онно барбыттар. Үрэх баһа дойдуттан, туох да сылдыбат сириттэн этэҥигэ кыстаан дойдуларыгар эргиллибиттэр. Ол кэмнэргэ Баһылайтан туох да сурах-садык, сурук биллибэтэх. Онон ийэбит сэрии кэмигэр кэргэннэ туһунан тугу да билбэккэ, истибэккэ бүтэйдиги кэтэһэн сылдыахтаабыт.

Кэлин Баһылай Ильмень күөл уоттаах кыргыһытыгар сырдык тыһа быстыбыт, испиһэҥкэ кини аата баар үһү дьэ истибиппит. Сылар ааспыттарын кэнниттэн ол чопчу чуолкайдамыта. Мин саха араадыатын сөбүлээн истэбин. Онуоха Ильменьгэ буолбут сэрии туһунан быйылгы бизирингэ онно кыттыбыт киһи ахтытын истибитим. Күөлү балай да киһи туораан баран, өстөөх тоһуйан сытар пулемет

тун уотуттан охтубуттар. Онон таптаран бааһырбыт дьону ньиэмэстэр кэрийэ сылдьан өлөртөөбүттэр эбит. Сорох дьоммут, өстөөх самолеттара күөлү бомбалаан, ууга тимирбиттэр. Мин ону биһиги салааттарбыт бары күөлгэ тимирбиттэр дии саныырым.

Быйыл олунньу бүтүүтэ ийэбит кыра балта Прасковья Николаевна Ильменгэ баран кэллэ. Балтым барарыгар, эдьини буоларым быһытынан уонна ийэбит күндү киһитин ээр-сэмээр кэтэһэрин көрө сылдыбыт буолан, “саатар эрэ баар-суох хаан киһитэ, ол ытык сиргэ тийэн, эдьинин Дьэбдизий туһунан кэргэнигэр Баһылайга ботугураан кэлсээр” дьэ көрдөспүтүм.

Эрдэ эппитим курдук, Баһылай күөлгэ хаалбыта буолуо дии саныырым. Онуоха ол дойдуну олохтоохторо, чинчийээччилэр, хаһыынан дьарыктанар үтүө дьон буойуттары, араас маллары, докумуоннары, бэллэлэри хостоон, дьонноругар тиэрдэллэр уонна булуллубут эрэ дьону пааматынныкка киллэрэллэр эбит. Балтым кэпсиринэн, үөһэ үрдэлгэ дьон аата суруллубут пааматынныга, аллараа күөл кытытыгар барыларыгар аналлаах пааматынныктар тураллар. Баһылай аата пааматынныкка баар. Ол аата ийэбит таптыыр кэргэннэ

унуоҕа, ыраах да буоллар, ийэ сиргэ хараллыбыт эбит. Бу Ильмень күөлгэ охтубут буойуттарытын кэриэстээн, итиннэ олохтоох дьон, дьоммутугар турар өйдөбүннүктэри көрөн-истэн, анаан кэлэр дэлэгэссийэлэри көрсөр, буолбут чахчылары кэспир үтүө үгэстээхтэр эбит. Онон ол үтүө дьонго үйэлэр тухары махтанабыт.

Баһылай сэриигэ барыа-һыттан, ийэбит аҕа-түгүр кытта сылдыбыта.

Онтон 1947 сыллаахха биһиги адабытыгар Николай Дмитриевич Местниковка кэргэн тахсан, 5 оҕону төрөтөр. Ийэбит 1990 сыллаахха күн сириттэн күрэммитэ. Ийэбит барахсан Баһылайын кэриэстээн араспаанньатын уларыппатах. Бастаан тэлэбинсэр кэллэҥин утаа, сэриилээх кинини көрдөр эрэ, “баҕар мин киһим итиннэ баара буолуо” дьэ-тэтир. Сэрии араас ыраахтарын көрдөбүнэ, “оо, мин киһим эмиз итинник сордоно сырыттаҕа буолуо” дьэ, оннооҕор биһиги оҕо санаабытыгар тийэр гына уйадыһара. Онтон Ильменьгэ өлбүт сураһын истэн, дьэ, “кырдык өлбүт быһыылаах” дьэ итэҕэйбит курдук этэ да, хара бу сиртэн барыар дьэри күүтээхтээбитэ.

Е.Н. Дуранова кыһа
Зоя Борисова,
Чурапчы олохтооҕо.

Бэлиэ түгэн. Оскуоланы бүтэрээччилэргэ алгыстаах оһуохай түһүлгэтэ тэрилиннэ

Наталья СИБИРЯКОВА

Ылам ыйын 24 күнүгэр улууспут оскуолаларын үрдүнэн тийэх чуораан чугдаарда. Оҕолор бу күн оскуолаларыгар үөрүүлээх тэрээһин кэнниттэн Чурапчыга киин болуоссакка мустан, алгысты ыҥырыллылар, оһуохайга кытыннылар.

Бу тэрээһингэ өссө бири бэлиэ түгэн буолан ааста. Быйыл саха бири чулуу олоххоһута, фольклорһа, норуот ырыаһыта, култуура сыйдытыгар сүҥкэн кылааттаах Сергей Зверев – Кыыл Уола төрөөбүтэ 125 сылын бэллэтибит. Ол чэрчитинэн киһиэхэ анааллаах сэргэлэрдээх Ытык Бэлиэ өрөспүүбүлүкэбит улуустарынан айанныыр. Со-торутааҕыта чурапчылар бу бэлиэни Амма улууттан туттуттара. Оттон выпускниктар алгыстаах оһуохайдарын түһүлгэтигэр улууспут баһылыгын солбуйааччыта Мария Крош-никова, култуура управлениетын начальнигы Петр Гуляев, Олонхо киинин салайааччыта Дмитрий Попов Ытык бэлиэ бири сэргэтигэр салаа баайан

туран, Хангалас улуунун култуура уонна духобунай сайдыыта управлениетын салайааччытыгар Сергей Павловка уонна кини хамаандатыгар туттардылар.

«Сергей Афанасьевич Зверев – Кыыл Уола Чурапчыга туох сыһыаннааҕый дьэ, баҕар, дьон-сэргэ интэриэһиргиниэ буолуо. 1930-с сыллар бүтүүлэригэр бэйэбит бири дойдутаахпыт. фольклорист, кыраайы үөрэтээччи Андрей Саввин саха биллиилээх фольклору хомуйааччыта, кыраайы үөрэтээччи Дмитрий Дьяковский – Сэһэн Болонун кытары бүтүү бөлөх оройуоннарыгар фольклорнай-диалектологическай экспедицияга сылдьан, биллиилээх олонхоһуттар С. Н. Каратаев «Тон Саар бухатыыр», С. С. Афанасьев «Одун Чураа», М. З. Мартынов «Одо Дуолан» олонхолорун суруйан норуокка хаалларбыттар. Чуолаан Андрей Андреевич норуот ырыаһыта уонна сэһэнньит Сергей Зверев айдарылаах дьобурун арыыйыга көмө буол-бута, Сунтаар сириттэн тийэн, кинини көрсөн, айымньыларын сурукка-бичиккэ тиэспитэ.

Мугудай оскуоланын выпускниктара, амтор түһүлгэтигэ

Онон биһиги, чурапчылар, ыкса ситимнээхпит уонна олус чугастык ылынабыт дьэ бэлиэтиэххэ наада. Ол экспедиция түмүгүнэн А.А.Саввин норуот фольклоругар өлбөдүйбүт-сүппэт сүҥкэн сыаннастаах матырыйаал хомуйбута», — дьэ Олонхо киинин салайааччыта Дмитрий Попов билиһиннэрэр.

Сайынгылыы чабылхай сылаас күнгэ быйыл оскуола-ны бүтэрэр кыргыттары, уол-тары спорт бэтэрээнэ, бастыҥ

уопастыбаннык, оһуохай этиитигэр Ил Дархан стипендиата Семен Морфонов аал уоту оттон, ас кээһин сахалыы алама-дайдык алҕаата. Устудьуоннар ансаамбыллара киин болуос-сакка мустубут выпускниктар-га 9 мэтэ алгыстаах хамсаны-ны үтүгүннэрэн онортордулар. Онтон Чурапчы, Хангалас дэ-лэгэссийэлэрэ, оҕолор, кылаас салайааччылары оһуохайы оро-луттан туттулар. Болтоно оскуо-латын выпускниктара, Аммага

мытыллыбыт Олонхо ыһыа-дын призера Сандаара Ефре-мова, Чурапчы орто оскуоланын үөрэнээччитэ Аля Бектоева киһи кутун тутар кэрэ дуола-тарынан олус үчүгөйдик оһуо-хайы таһаардылар.

Быйыл оскуола аанын сабан олох кизин аартыгар үктэнэр оҕолорбутун бука барыла-рын эбэрдэллэбит уонна бири кэлим экзэменнаригар сити-һинилэри баҕарабыт.

Улууспут киэн туттар ыала

Үбүлүөйдээх биир дойдулаахпыт. Улахан дьыэ кэргэн аҕа баһылыга Герасим Платонов 75 сааһын туолла

Чурапчыбыт улуутугар элбэх оҕолоох, үлэлэригэр ситиһилээх дьыэ-кэргэн элбэх. Кинилэртэн биридэстэрэ 10 оҕолоох, 23 сиэннээх, 4 хос сиэннээх Людмила Дмитриевна, Герасим Степанович Платоновтар буолаллар.

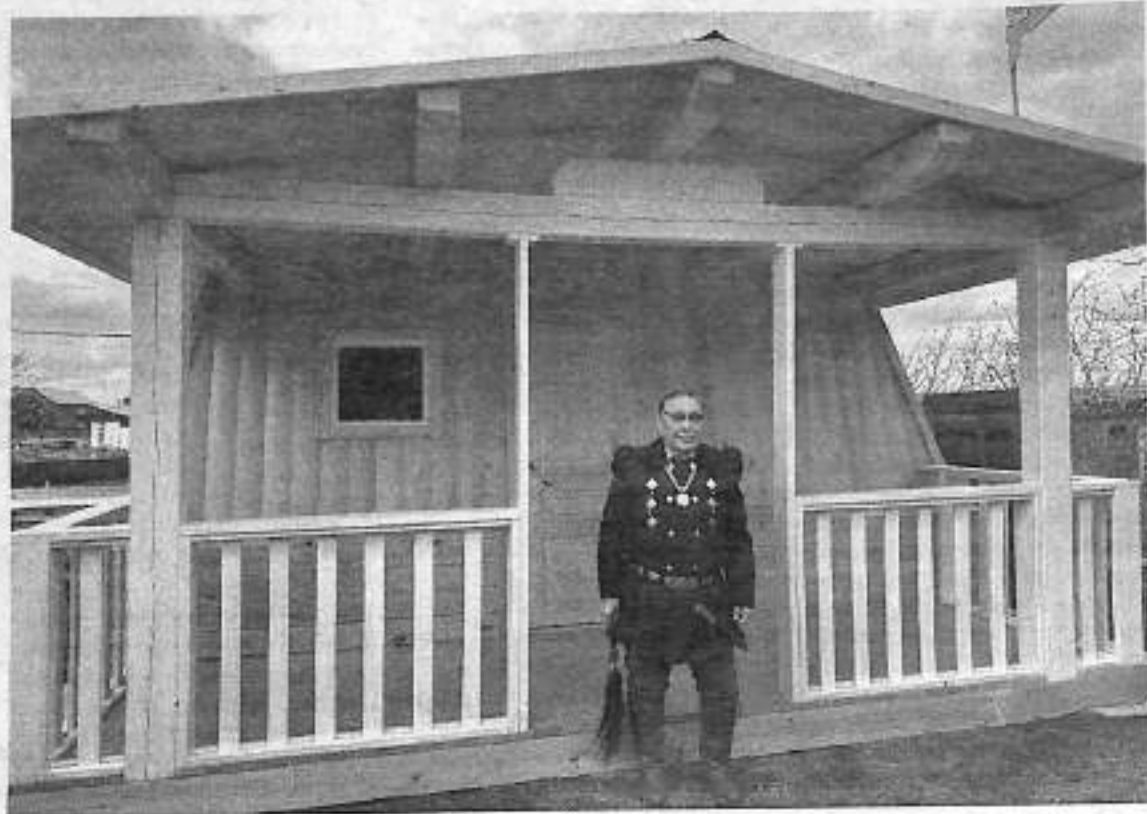
Улахан дьыэ кэргэн аҕа баһылыга Герасим Степанович быйыл бэс ыйын 1 күнүгэр 75 сааһын туолла. Кини 1950 сыллаахха төрөөбүтэ, Үрдүк үөрэхтээх. Новосибирскайдаагы Сэбиэскэй Эргизин институтун бүтэрбитэ, үрдүк категориялаах товаровед илэлээх.

Үлэтин 1968 сыллаахха орто оскуоланы бүтэрэн, тутуу тэрилтэтигэр болуотунньугунан саҕалаабыта. Ити сыл ытык эһин толоро, Сэбиэскэй Аармыйа кэккэтигэр ыгырыллыбыта. Муоратаагы байыаннай флотка сулууспалаан, 1971 сыллаахха дойдутугар эргиллэн кэлбитэ. Подводник-моряк, бастакы ыстатыйалаах старшина званиелаах, бастакы кылаастаах исписэлиис, Муоратаагы байыаннай флот туйгуна, "В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылынан уһундук муоранан устуу иһин" океан – 100 жетонунан наҕараадаламмыта. Билигин Чурапчы флотка сулууспалаабыт бэтэрээннэрин уопсастыбаннай түмсүүлэрин салайааччыта, элбэх үбүлүөйдээх мэтээллэринэн наҕараадаланна.

Сулууспалаан кэлэн баран, бастаан, болуотунньугунан үлэлээбитэ. Тэрийэр дьобурдаах эдэр киһини Эрилик Эристин аатынан колхозка комсомол иккис сэкирэтээринэн анаабыттара. 1973 сыллаахха дьыэтээни балаһыанньатынан Чурапчытаагы потребуопсас-

тыба Дирингээни маҕаһыныгар үлэли кирибитэ. Үлэли-үлэли, Дьокуускайдаагы кэпэрэтин техникумун кэтэктэн үөрөнөн бүтэрбитэ. Товаровединан, экономистинан, аһы-үөлү дьаһайар товаровединан, Чурапчытаагы эргизин тэрилтэтин дириэктэринэн, Хатылытаагы сельпо дириэктэринэн, райпотребсоюз бэрэссэдээтэлин техническэй боплуруостарга солбуйааччынан үлэлээбитэ. 1993 сыллаахха Чурапчытаагы пайшиктаахтар оройуон эргизин салайааччытынан быыбардаабыттара. Бу үлэтигэр 2002 сыллаахха уурайбыта.

Герасим Степанович өр сыллаах, таһаарылаах үлэтэ үрдүктүк сыаналаммыта. Кини – Чурапчы улуутун, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах гражданина, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, Чурапчы улуутун потребкооперациятын Бочуоттаах үлэһитэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин спордун бэтэрээнэ, "Урожай" ДСО Бочуоттаах үлэһитэ, Сэбиэскэй потребкооперация туйгуна, "Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр физическэй култуураны уонна спорду сайыннарыыга киллэрсибит кылаатын иһин" бэлгэ хаһаайына, "Россия потребкооперациятын сайыннарыыга киллэрсибит кылаатын иһин" уордун кавалера, "Улууска үтүөлэрин иһин" үһүс итигэлэннээх бэлгилэнэн наҕараадаламмыта, А. К. Софронов аатынан бириэмийэ лауреата, Үлэ Бочуоттаах бэтэрээнэ, "Ыччаты патриотическай иитиһигэ үтүөлэрин иһин", "Россия профсоюзустарын 100 сыла", "Кыайы 75 сыла", "Предпринимательствога си-

тиһиллэрин иһин" мэтээллэрдээх, С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуоланын Бочуот кинигэтигэр киллэриллибитэ. Ил Түмэн, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын, Бырабыыталыстыбатын, Улуус салалтатын элбэх Бочуотунан грамоталарынан, дипломнарынан наҕараадаламмыта. Россия суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, "Сага олох" хаһмат И. С. Окосмов аатынан бириэмийэ лауреата. 12 кинигэни баччэттэтэ. Чурапчы нэһилиэгин дьокуутаатынан быыбарданан үлэлээбитэ.

Герасим Степанович – улууска, өрөспүүбүлүкэҕэ биллибит спортсмен, спорду тэрийээччи. Чэпчэки атлетиканан,

волейболунан, остуол теннинэн утумнаахтык дьарыктаммыта. "Урожай" ДСО остуол тенниһигэр уонна волейболга хас да төгүллээх чемпиона, призера. Сибиир уонна Уһук Илин Чита куоракка ымытыллыбыт чемпионатын кыттылааҕа. Остуол тенниһигэр бастакы разрядтаах.

Кэргэнэ Людмила Дмитриевна Платонова 1994 сыллаахха бэс ыйын 10 күнүгэр элбэх оҕолоох ийэ буоларынан, Герой-Ийэҕэ бэриллэр бары бырааптары, чэпчэтиллэри туһанар кыахтаммыта (расп. № 342 РП). Иллээх дьыэ кэргэн элбэх оҕону иппиттэрин, үлэһит оҕорбуттарын иһин, "Таптал уонна бэриниилээх буолуу",

"Дьыэ-кэргэн килбиэнэ" мэтээллэринэн, "2022 сыл бастык дьыэ кэргэнэ" номинациянан наҕараадаламмыттара.

Оҕолоро, сиэннэрэ улаатан, иорут хаһаайыстыбатын араас салааларыгар ситиһилээхтик үлэлиллэр. Быйыл аҕалара үбүлүөйдээх сааһынан, уһаайбаларын иһигэр саха балаһанын тутан биэрдилэр. Дьып-дьап курдук оҕоһуулаах бэртээхэй тутуу бу күнүгэрэ сирэ ситтэ.

Улууспут киэн туттар дьыэ кэргэнигэр, чуолаан Герасим Степановичка чэгиэн доруобуйаны, ситиһилэри, этэнгэ буолууну баҕарабын.

Алексей Слепцов.

Биһиги дьах кэргэн тумус туттар туттаах киһибит, тапталлаах ийэбит, эбэбит **Софронова Лариса Васильевна** ыарахан ыарыһтан күн сириттэн барбыта бу дьыл, бэс ыйын 4 күнүгэр 40 хонууга туолар.

Биһиги ийэбит 1962 сыллаахха олунньу 26 күнүгэр Абый улуутун Кэбэргэнэ нэһилиэгэр күн сирин көрбүтэ. Кыра сааһыттан отчуттар биригээдэлэригэр үлэлээбитэ. Оскуоланы бүтэрэн баран, 19-с №-дээх ОПТУга үөрэммитэ. 1981 сыллаахха ситиһилээхтик бүтэрэн, «Абый» соххос Уолбуттаабы улааастагар кыыл иитэччинэн үлэли кирибита. 1982 сыллаахха Тьа хаһаайыстыбатын техникумугар бэтэринээр-биэлсэр идэтигэр үөрэнэ кирибита. 1985 с. бүтэрэн, «Индигир» соххос Майордаабы улааастагар үлэтин сабалаабыта. 1993 сыллаахха диэри бэтэринээр-санитаркадан сабалаан, бырааска тийэс үүмүтэ. Эдэр, эрчимнээх исписэлиис, сатабыллаах тэрийэччи, билиилээх-көрүүлээх быраас, практика

бастыҥ ситиһилэрин, санга ньымаларын олоххо киллэрэргэ болҕомтотун уураа. 1993 сыллаахха Чурапчы улуутун Мындааабытаабы бэтэринээрнай учаастакка биэлсэринэн үлэли кирибита. Бу дуоһунаска 14 сыл ситиһилээхтик үлэлээн баран, 2007 с. Чурапчы улуутун Бэтэринээрнай салалтатын ветлечебницагыгар көспүтэ. 2006 сыллаахха Мындааабы нэһилиэгин сэбиэтин дьокутаатынан талыллыбыта. Лариса Васильевна үлэтигэр бэринилээбин, улахан уопуттаабын иһин, хаста да Бочуоттаах грамотанан, араас бириэмийэнэн наҕараадаламмыта. 2005 с. улуустаабы бэтэринээр-биэлсэрдэр көрүү-курэстэригэр «Идэтигэр бастыҥ» ааты ылбыта.

Майордаабы бэтэринээрнай учаастагар 2022-2024 сс. үлэлиир кэмигэр сүөһү төрүөгэ 10% үрдээбитэ. Сүөһү ахсаана онну-

нан хаалара, төрүөх эбиллэрэ – Лариса Васильевна үлэтин сүрүн суолтата. Сыстыганнаах ыарылар профилактикалара ыары сүөһүгэ эрэ буолбакка, дьонго эмиэ кутталлаах ыары сүөһүгэ буолан тарбамматын туһугар ытыллар. Лариса Васильевна үлэлиирин туһаары, манньык ыары тарбамматтаа – сатамнылаах үлэ үтүө түмүгэ, үрдүк көрдөрүүтэ.

Үлэлиир кэмигэр бэйэтин үтүө суобастаах, эппизитинэстээх үлэһит быһыытынан көрдөрбүтэ, кэллээгэлэригэр ытыктанар салайааччы, эдэр ычмакка холобур буолар үрдүк билиилээх, баай уопуттаах, талааннаах бэтэринээр-биэлсэр, идэтигэр быраас. Нэһилиэк, улуус уопсастыбаннай тэрээһиннэригэр куруук көхтөөхтүк кытара. Ийэбит үлэтин үрдүктүк сыаналаан, 2024 с. «Саха Өрөспүүбүлүкэтин Тьа хаһаайыс-

тыбатын туйгуна» аат иҥэриллибитэ.

Күндү киһибит күн курдук киһи этэ. Өрүү сылааһынан, сырдыгынан сыдааһара, мичээр аргыстаах сылдаара. Ийэбит олус үөрүннээх, ыраабы көрөн былаанныыр, туруоруммут сылын ситиһэр, ыалдытымсах, дьону кытта биир тылы түргэнник булар, үтүө сыһыаны олохтуур, түмсүүлээх буолары тэрийэр дьобурдаабы, дьон ытыктыыр, чакчы, норуот киһитэ этэ. Кизг аймагы түмэр, өрүү барыларын кытта билсэр, туттаах киһибит этэ. Ким да буоллун – барыларыгар мэлдьи көмөлөһөр, субэли-амалы сылдаар истинг сыһаннаабы.

Күндү киһибит сэргэх, ыраас, сиэрдээх олоҕу олорбута, ону салгыыр ыччаттардаах, удыур утума салҕанар. Кизг ыллыктаах толкуйа, мындыр өйө, дой-

дугулар, сирдээби олоххо тапта-ла, барыбыт туһугар кыһамньыга сырдык өйдөбүл буолан сүрэх-питигэр мэлдьи баар буолуоҕа, сылааһынан илгийэ, истинг тылынан ахтылла сылдаабыта. Кини сырдык аата үйэлэргэ өйбүтүгэр-санаабытыгар сөнгөн сылдаабыта, аата куруук ааттана туруоҕа.

Ийэбитин тийэх суолугар атаарарбытыгар күүс-көмө буолбут чугас аймактарбытыгар, бары дьоммутугар-сэргэбитигэр истинг махталбытын тиздэбит.

Оболоро, сиэннэрэ.

Сырдык мөссүөнэ өйбүтүгэр-санаабытыгар куруутун тыыннаах буолуоҕа

Бииргэ улаппыт, үөрэммит, үлэлээбит чугас доҕорбут **Луковцев Гаврил Гаврильевич** бу дьыл, бэс ыйын 1 күнүгэр бу орто дойдуттан хомолтолоохтук барбыта номнуо биир сылын туолар. Төһө да букатын төнүбэтти барбытын өйбүтүнэн биллэрбит, сүрэхпит ону ылыныан баарбыт.

Биһиги Ганябыт уол оҕо буолан айыллан үөскээбит аналын толору толорон, тапталлаах кэргэн, амарах аба, элэккүй эһэ буолан, дьах-уот туттан, үлэлээн-хамсаан, толору олоҕу олорон ааста.

Хадаар нэһилиэгин арбаа, «Кыһыл Кырыс» колхос эрдэхтэн ыанньык ынах сайылыыр үүт-түгэннээх сайылыгар, илин-арбаа, хоту-содуруу хоннохторугар сайын сайылы, ыанньыксытты кэлэр үгүс ыал оҕолоро кэрийэ сылдьан, оонньуур, ойууругар моҕотойдуур, дьара көлүкэтигэр уһун сайын оонньоон-көрүлээн олус эйэлээхтик, биирдэ да иирсибэккө, үтүө сайыны атаарарбыт. Ганя бииргэ төрөөбүт убайа Андрей Ноговицын, эдьийэ Лариса Ноговицына эбэлэрэ Өлөөнчүк буолан олороллоро, ийэтэ арыт атын сиргэ үлэлиирэ, онон Ганя үксүн эбэтигэр иитилибитэ.

Ганя 1961 с. оскуолаҕа үөрэнэ кириэр сылыгар, үгүс оҕо курдук, төрөөбүт, улаппыт алааһыттан арахсан, бөһүөлэккэ көһөн кэлэн эбэтинэн малга дьукаах олорон үөрэнэр. Биир алааска үөскээбит оҕолоро баар буолан Ганя оскуола көрдөөх, айдааннаах олоҕор түргэнник үөрэнэн, үөрэбин ыарыҕаппакка, чэлчэкитик үөрэммитэ. Хадаарбыт оскуолата түөрт кылаастаах буолан, бэһис кылааска үксүбүт Хайа-

сыт аҕыс кылаастаах оскуолатыгар үөрэнэ барбыппыт. Сорохтут ыалга дьаһлэнэч, табыллыбыппыт интэринээккэ олорон үөрэнэрибит. Оччолорго Ганяны үөрэ-дэр куруук үчүгэй, сытыы-хотуу, булугас өйдөөх, туохха барытыгар көхтөөхтүк кыттар симнаҕас майгылаах, сырдык чачархай баттахтаах, ыраас хааннаах уолу учууталлар да, бииргэ үөрэнэр оҕолоро да бары олус сөбүлүүллэрэ. Кини кыһамньыга, ис-ийиттэн бэрээдэктээбэ, биир саастыылаахтарын түмэ тардаҕа, сорудабы толорорго барыбытыттан чорбойоро. Ганя кырдыаҕас эбэтигэр иитилибит буолан, өйдөөх баҕайы этэ, кыра эрдэ-бүттэн туохха барытыгар боччумнаахтык сыһаннаһара.

1969 сыллаахха ахсыс кылааһы бүтэрэн, үксүбүт Диринг орто оскуолатыгар салгыы үөрэнэ барбыппыт. Ол кэмгэ, үөрэх дьыла санга сабаланын эрдэбинэ, Кытаанах оскуолатыгар уон кылаас аһыллан, нэһилиэккэртэн баҕалаах оҕолору хомуйан, интэринээккэ олордон үөрэттэрэллэрин истэн, Ганя Кытаанахка барбыта, онно 9-10-с кылаастарга үөрэммитэ. Кини оччолортон бэйэтигэр сөптөөх быһаарымыны ылар, толкуйдаах уол эбит. Ганя үөрэби ылынымыта буолан, Кытаанах оскуолатыгар үчүгэйдик үөрэммитэ. Үөрэнэр сылларыттан бастыҥ уопсастыбанньык, оскуола олоҕор көхтөөхтүк кытара, үчүгэйдик ылыыра, үлүүлүүрө. Оччоттон дуобаттырын, саахыматтырын сөбүлүүрө. Кытаанах курдук спорду өрө тутпуг оскуола биир бастыҥ спортсмен буолан, кылгас дистанцияга куһаҕана суохтук сүүрэрэ. Ол курдук оскуола сүүмэрдэммит хамаандатыгар кириэн оройуон курэх-тэһиллэригэр сүүрэрэ.

1971 сыллаахха оскуоланы бүтэрэн баран, бары кылааһынан тутуспутуна, «Оскуола – производство – Үрдүк Үөрэх» диэн ыңырынан Хадаарбытыгар үлэли тахсыбыппыт. Ол күһүнүгэр дойдубутугар кураан буолан, от үүмэккэ, сэттэ эдэр кыһы уонна Ганяны, икки улахан дьону салайааччынан анаан, Амма Соморсунугар Кыбыттар диэн үрэх баһыгар субан сүөһү көрүүтүгэр тэрийэн ыппытара. Ганябыт онно күүстээх, ыарахан үлэтин кыргыттар иннилэригэр түһэн үлэлиирэ, сыннааланҥа гитараҕа оонньуура, ыппыыра, Соморсунга барарбытыгар алпытын сыраҕа көлүгүн биэрэрэ, олус эйэлээх, түмсүүлээх да этибит.

Колхоска үлэли сылдьан, 1972 сыл күһүнүгэр армияҕа барбыта. Армияттан кэлэн баран, 1974 сылтан 1978 сылга, Дьоккускайдаабы тьа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэхкэ кириирэ диэри, эмиэ соххоска үлэлээбитэ. Дьингэр, Ганя үөрэхкэ олус сыстаҕас этэ. Армияттан кэлээт, ханнык баҕарар үрдүк үөрэхкэ кириэр кыахтаах этэ да, оннук дьаһамматтаабы. Ол туһунан кэлин ыйыттаһытына, соччо чуолкай эппизити биэрбэт этэ.

1980 сыллаахха сайын техникумга үөрэнэ сылдьан, Ньурба кыһынан Раятын кэргэн ылан, ыал буолан, Хадаарга сыбаайбаалабытара.

Ганя 1981 сыллаахха агроном идэтин баһылаан, «Эрилик Эристиин» соххоска сир үлэтигэр 1991 сылга диэри, төрөөбүт нэһилиэгэр үрдүк үүнүү эвенотун салайан, олус таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

1991 сыллаахха Сэбиэскэй Сойуус ыһыллан, олох укулаата төрдүттэн улартынан, дьон олоҕо-дьаһаҕа сатарыйыта ураты

уустук көм этэ. Улууска, нэһилиэккэртэҕэ былаас санга структуралара – дьаһалталар тэриллибиттэрэ, баһылыктар анаммытара. Улуус баһылыга оччолорго Хадаар дьаһалтатыгар баһылыгынан салайар үлэҕэ уопуттаах Гаврил Гаврильевич Луковцевы анаабыта. Оччолорго улартыта тутуу кэмигэр нэһилиэгэр кураан сылга үлэ хаамымытын аттаран туруоран, күһү биир сылга түмэн, иилээн-сабалаан үлэтин сабалаабыта. Онон Ганя норуока билипин ааттанар дьаһааннаах 90-с сылларга төрөөбүт нэһилиэгин дьонун олоҕо туруктаах буоларын туһугар үгүс сыратын-сылбатын биэрэн, өйүн-санаатын ууран таһаарылаахтык үлэлээбитин үрдүктүк сыаналыбыт. Оччолорго кинини көрүстэхкэ, куруутун нэһилиэгин, дьонун олоҕун тулсарарга өйүн-санаатын ууран, суол-иис буларга дьулуһан, түбүгүрэ сылдаар буолара. Сыралаах үлэтин быһыгар Аар айылҕатан сэниэ ылаары, булка сылдыарын сөбүлүүрө, ураты байнайдаах булчут этэ.

Кэлин улууска олохтоох бэйэни салайыныы кирибитин кэнниттэн төрөөбүт нэһилиэгиттэн Хадаартан Улуус мунньаҕар дьокутаатынан талыллан, нэһилиэгин социальнай-экономическай сайдытыгар биллэр кылаатын киллэрбитэ. Улуустан нэһилиэгэр үп-харчы тырыллытыгар үгүс көмөнү онорбута.

Ганя кэлин бизнсийэҕэ тахсан баран, дуобатынан, саахыматынан күүскэ үлүүһүн дьарыктаммыта, нэһилиэгин чизинин үгүстүк көмүскээбитэ, куруутун бириистээх миэстэлэргэ тиксэрэ. Ганя төрөөбүт нэһилиэгиттэн – Хадаартан харыс да сири халбарыйбакка, дьэтин-уотун тупсаҕайдык онотон, оҕолонон-

урууланан, Раятынын нэһилиэк биир бастыҥ ытыктанар ыалын аҕа баһылыга буолан спорбута.

Ол курдук, Ганябыт, Гаврил Гаврильевич Луковцев, төрөөбүт Хадаарын сайдарын туһугар, биир дойдутаахтарын олохторун уйгута тупсарын туһугар олохун бүтүннүү анаабыта.

Ол туоһутунан кини үлэтин үрдүкү салайар уорганнар сыаналаан анаабыт наҕараадалара буолаллар. Ганябыт Хадаар нэһилиэгин уонна Чурапчы оройуонун Бочуоттаах олохтооҕо; «Хадаар нэһилиэгин уонна Чурапчы оройуонун иннигэр өгөлөрүн иһин» бэлэз хаһаайына; «Саха өрөспүүбүлүкэтин сири онторууну сайыннарыыга өгөтүн иһин» уонна «Олохтоох бэйэни салайыныы сайдытыгар өгөлөрүн иһин» бэлэз туһааннааҕа буолар; РФ уонна СӨ тьа хаһаайыстыбатын министриэстибэтин грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Бииргэ үөрэммит, үөскээбит доҕорбут Ганябыт сырдык мөссүөнэ, үлэлээн, олорон ааспыт олоҕо сырдык өйдөбүл буолан өйбүтүгэр-санаабытыгар куруутун тыыннаах буолуоҕа.

Бииргэ үөскээбит үөлээннээхтэрэ:

В.М. Алексеев, С.М. уонна А.Р. Саргыдаевтар, М.Е. Спиридонова, Д.И. Луковцев, А.Н. Леганьева.

Болбой!

Убаастабыллаах төрөппүттэр уонна оболор!

Үөрэх дьыла түмүктэнэр эрэр, күүтүүлээх сайынны сыйнаһаан чугаһаата. Оболор таһырдыа сылдыһааһыгар, оонньууларыгар бэттэхэй кэм кэлтэ. Ол иһин оонньуу, айылҕаҕа дьаарбайа, сир асты, балыкты сылдьан электричество уотуттан сэрэхтээх буолар туһунан санатабыт.

Төрөппүттэр, атын да улахан дьон, оболорго өйдөтөн этинг – бырамыысыланнай зоналарга, тууу буола турар сирдэригэр, уот линияларын уонна кабелларын аттыларыгар, подстанциялар, трансформаторнай подстанциялар, уот тарҕатар пууннар тастарыгар, гараастар үрдүлэригэр, ититии трассаларыгар оонньуур бобуулаах!

Оболорго «Стоять! Напряжение!», «Не влезай – убьёт!», «Высокое напряжение. Опасно для жизни!» диэн сэрэтэр бэлиэлэри көрдөрүүг уонна бу бэлиэлэр суолталарын өйдөтөн биэринг!

Электрическэй установкалары уонна щиттэри арылар, уот бағаналарыгар хатаастар, бағаналарга изолятордары алдьатар, уот боруобатыгар ону-маны иилэ быраһар, боруобат аныгар кутаа оттор, этингээх ардах кэмгэр уот линиятын чугаһыгар сылдыһар көнгүллэммит!

Күүстээх тыалтан уот боруобата быстыан сөп. Быстан сиргэ сытар эбэтэр бағанаттан сан-

ньылыан турар боруобакка чугаһыыр сатамат, 10 миэтэрэ ыраах сиригэр тумна хаамар буолун. Боруобат тимир тууларга, тимир олбуордарга уонна да атын электрическэй туогу аһардар предметтэргэ түспүт буоллаҕына, олус кутталлаах. Тоҕо диэтэр, электричество хас да миэтэрэ тарҕаммыт буолуон сөп. Маска түспүт боруобат эмиз сэрэхтээх, манньык маска чугаһаабат буолун, ордук ардахтаах күнгэ.

Уокка обустарыы биир төрөтүнэн уот ситимигэр көнгүлэ суох холбонуу буолар. Уокка

холбонуу быраабылатын көһөн туран нормативнай докумуоннарга эппиэттэспэт кабелы туһанар, уот боруобатын сыһа тардар уонна да атын көһиилэр — бу барыта алдьархайга тиэрдиэхтээгин бары өйдүөх тустаахпыт.

Убаастабыллаах төрөппүттэр уонна оболор! Электричество уотуттан сэрэхтээх буолунг! Бэйэ-бэйэбитин харыстаан!

«Якутскэнерго»
Киин электрическэй
ситимнэрин ПАУо пресс-
сулууспата.

Эбэрдэлиибит

Күндү эдьийбитин, үлэ бэтэрээнин, «Саха Өрөспүүбүлүкэтин эргин сайдыытыгар өнгөтүн иһин» бэлиэ хаһаайынын **Клара Михайловна Алексеевнаны** үбүлүйдээх 75 саасынан ис сүрэхпититтэн эбэрдэлиибит!

Күндү киһибитигэр туохха да тэһнэмэт эйэбэс майгыг, сылаас сыһыаныг, дьинг олоххо уһуйар, бигэ тирэх буолар сүбэн-аман иһин истинник махтанабыт.

Чэгиэн, этэнгэ сырыт, олоҕу күүскэ таптыыр дьулурууг, дьобурууг сөбүрээбэтин, өссө да уһуннук дьоллоохтук олор, күүрээннээх, сайдыылаах олох тэтимин кытта бииргэ хардыһаан, кэлэр кэскили түстүһэн, мэлдьи сырдык, сыдыаһа сырыт! Саргы-дьол, туску буолуохтун!

Аймактарыг, бииргэ төрөбүттэриг дьиз кэргэттэрэ, оболоро, сиэннэрэ, хас сиэннэрэ.

Улуус
сонуннарын
бу сигэнэн
киирэн көрүг

КУТУРҔАН

Анал байыаннай дьайыы кыттылааҕа, тапталлаах кэргэн, аҕа, Кытаанах нэһилиэгин олохтооҕо

СОБАКИН Савелий Спиридонович

бу дьыл, муус устар 21 күнүгэр бойобуой соруудахха сылдьан олохтон туораабытынан, бииргэ төрөбүт убайыгар, бойобуой дьайыы бэтэрээнигэр Альберт Спиридонович Собакинга, төрөппүт ийэтигэр, оболоругар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэһгэ үллэстэбит.

Чурапчы улууһун бойобуой дьайыы бэтэрээннэрин түмсүүтэ.

Кэриэстэбил

Ийэбит **Попова Ульяна Дмитриевна** – Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх бырааһа, Россия доруобуйаҕа харыстабылын туйгуна, Саха сириг Профсоюзунун Федерациятын Доруобуйаҕа харыстабылыгар бастыг лидерэ, Чурапчы салиэннэтин Бочуоттаах олохтооҕо – орто дойдуттан күрэммитэ 40 хонуҕа туолла. Кини 1957 сыллаахха Чурапчы улууһун Хадаар нэһилиэгэр Миитэрэй уонна Елизавета Елисеевтар дьиз кэргэнгэ алтыс оҕонно төрөбүтэ. Туйгу үөрэнээччи этэ, «Артек» пионерскай лааҕырга путевкаҕа тиксибитэ. «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» девизинэн «Эрилик Эристиин» соххоска ыанньыксыттаабыта. Үлэтигэр үрдүк көрдөрүүлэни, «Пятилетка эдэр гвардееһа» бэлиэни, Монголияҕа барар путевканы наҕараадалаабыта.

Оҕо эрдэбиттэн быраас буолар баҕалаах 1983 с. Благовещенскайдааҕы мединституту үөрэнэн бүтэрбитэ. Онтон ыла, дьон доруобуйатын туһугар сыраллаах үлэтэ саҕалаабыта. Уопсайа, бырааһынан 40 сыл таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Кэргэнин, оболорун, сиэннэрин, аймактарын, добоһорун, кэлиэгэлэрин олус таптыһа. Хас биридди күнү куоттарымаары, бириэмэни сүтэримээри, барытын эрдэттэн былааннаһа, олоххо уталпыттыг тардыһа.

Күн күбэй ийэбит сырдык кэриэһигэр

Блокнотугар барытын бэлиэтэнэ, суруна сылдыһа. Оҕуруот аһын, сибэки оһордорун сөбүлүүр.

Төһө да түбүктээх үлэҕэ сырыттар, оболорун көрөн-истэн, минньигэс, тотоһу, инэмтиэлээх аһынан күндүлүүр, күннээҕи олох үөрүйэхтэригэр, сатабылларыгар, дьиз ис-тас үлэтигэр сыһыан, бириэмэни туһалаахтык атаарарга үөрэтэрэ, иитэрэ-такайара. Элбэх фирменнай бүлүүдэлээҕэ: бэрэски, ыһаарыламмыт собо, корейскай кукси, кигилиэт, пельмень, сир, оҕуруот аһыттан кэһиһэрбэ. Үлэтигэр иллэнэ суох да сырыттар, оболоругар олус кыһаллара. Уһуяангга, оскуолаҕа, үрдүк үөрэххэ, араас тэрээһиннэргэ, кэмпиризинсийлэргэ кытарбытыгар сүбэ-ама буолара, көмөлөһөрө. Маскараат оҕуруутугар төрөппүттэриг иккиэн түбүгүрэн, өрүү бастааччыбыт, миэстэлээһинибит. Тус холобурунан биһигини үтүө суобастаах, Ийэ дойдуга бэриниилээх буоларга, төрөбүт тылбын өрө тутарга илпиптэ.

Сөбүлүүр идэтигэр олус бэриниилээҕэ. Биһиэхэ холобур буолара. Кыра эрдэхпиттэн ийэбитин көрөн улаатан, икки оҕото быраас эппитинэстээх идэтин талан, доруобуйа харыстабылыгар үлэлиибит.

Ийэбит барахсан айылҕаны кытта алтыһарын сөбүлүүр. Сиргэ-дойдуга сылдьан сизри-туому туһуһара. Сир астыырбытын наһаа сөбүлүүрбүт. Барыаннаһын истинг дьонугар кэһиһлэн бэрсэрэ. Дьиз кэргэнинэн тахсан мунҕалыырбыт. Эмтээх оттору хомуйара, бочуоттаах сынныалангга бардаҕына, онон утумнаахтык дьарыктанар баҕалааҕа.

Аҕабыт сөбүлүүр дьарыгар мэлдьи көмө-өйбүл буолара. Уһаайбабытыгар Улуу Кыайыыга анаммыт уонна таксидермическай түмэли иккиэн тэһгэ сүбэлэһэн тэрийбиттэрэ. Аҕабыт таксидермиянан дьарыктанарыгар, баарабай байыаннай тизхинь-икэлэри онороругар дьиз-уот үлэтин ийэбит бэйэтэ быһаара. Күөрэгэй курдук сарсыарда олус эрдэ уһуктан, санга үүмүт күнтэн үөрэн, күүс-сэниэ бөҕө буолан уһуктара. Сылгаан киһэ эрдэ утуйара. Оҕо эрдэхпитинэ, утуйаары сытан, биһиэхэ остуорыйа кэпсиирэ.

Үлэтигэр олус бэриниилээх этэ. Салайар үлэҕэ дьобурудаах, дьону кытта биир тылы булар буолан, кинини Чурапчытааҕы киин балыһа профсоюзунун бэрэссэдээтэлинэн талбыттара. Бу үлэҕэ өр сыл таһаарылаахтык үлэлээн, Москваҕа, Владикавказ-

ка профсоюзустар сийиэстэригэр кыттыһа. Дьон кыһалҕатын, үөрүүтүн, хомолтотун чугастык ылынара, тэһгэ үллэстэрэ. Үгүс күрэхтэһиилэр, куонкурустар, кэһиһирдэр, араас дьаһаллар кинитэ суох ыттыллыбаттара.

Ийэбит барахсан 2023 сыл күһүмүгэр бочуоттаах сынныалангга олорор былааннааҕа. Ыарахан ыарыыга ылларбытын туһунан сурах биһиги дьиз кэргэни, этинг элпитини, аймаабыта. Ийэбит сырдык тымын быһаары, туруулаһан туран охсустубут. Былырын Корейга Т2 куурус химиотерапияны ылбыта. Этэнгэ буолан үтүөрбүт курдук буолбута. Бары да итэҕэйбиппит, үөрбүппүт. Ол эрэри, хомойуох иһин, үс ый буолан баран, күһүн эмискэ мөл-төөбүтэ, хара күһүнүн сылдыһыта, күүстээх эмтэни анаммыта. Оболоро күүспүтүн-кыахпытын бизрэн туран ыарылаатыбыт, 7 куурус химиотерапияны, ыарыыны уһарытар араас эми, ситиэмэ элбэх көрүнүн, парентеральнай аһылыгы мүнүүтэнэн, чааһынан бизрэн эмтэбиппит. Ол эрэри ыарахан ыарыы кыайтарбата, биһиги күндү киһибитин илдэ барда.

Ийэбит барахсан улаханньык ылдыа да сыттар, олох туһугар туруулаһа сыппыта. Быраас идэ-

лээх буолан барытын өйдүүр, кытаанах санаатынан, тулуурдун уонна мындыр өйүнэн биһигини бэлэмни сатаабыта. Кэриэс тылын эрдэттэн элпитэ, хайдах барыта буолуохтааҕын быһаарыта.

Кэргэммэр, Күн күбэй Ийэ-битигэр мунгура суох махтанабыт, кизэн туттабыт, эппит Кэриэһин барытын толоруктубут, кини курдук буоларга дьулуһубут. Ийэбитин билэр дьон истинг-иһирэх тылынан ахтыбыттарыгар, күүс-көмө, өйбүл буолбуттарыгар, сүбэ-ама бизрбиттэригэр махталбытын тиэрдэбит. Күндү киһибит истинг мичээрэ, сырдык массүөнэ өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү тыыннаах буолуоҕа, сылаас илиилэринэн биһигини имэрийэр курдуктар...

Кэргэммин, Ийэбитин, саамай күндү киһибитин олус күүскэ суохтубут, үйэбит туһары өйдүүсаныы сылдыһахпыт.

Кэргэнэ, оболоро.

Истинник саныыр, ытыктыыр кэлиэгэбит, ыал таптааһаах кэрэ, ийэтэ, эбэтэ, Саха өрөспүүбүлүкэтүн үтүөлээх бырааһа, Саха өрөспүүбүлүкэтүн уонна Россия доруобуйа харыстабылыгар туйгуна, «Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтообу», «Улуус сайдытыгар киллэрбит кылаатын иһин» Бочуоттаах 3-с уонна 2-с истиэпэннээх бэлэз хаһаайына, 25 сыл доруобуйа харыстабылын үлөһүтүрүн, халыҥ аармыйа эмиттерин инникигэ сирдээбит — профсойуус тэрилтэтин салайааччытынан үлэлээбит **Ульяна Дмитриевна Попова** бу дьыл, муус устар 22 күнүгэр ыарахан-нык ыалдьан, орто дойду олоһуттан букатыннаахтык барбыта ыам ыйын 31 күнүгэр 40 хонуга туолар.

Күндү киһибитин ахтан-саанан, дириҥ кутурбаммытын, сүдү сүтүкпүтүн, ааспат хомолтобутун үлэстиилэһиппин баҕарабыт.

Ульяна Дмитриевна 1957 сыллаахха муус устар 22 күнүгэр Чурапчы оройуонун Хадаар селиэнньэтигэр Дмитрий Петрович уонна Елизавета Васильевна Елисеевтар дьэз кэргэннэ алтыс оҕонор төрөөбүтэ. Кыратыттан көрсүө, үөрэххэ баҕалаах, бары үлэҕэ сыстаас, түргэн туттуулаах, кыайыгас-хотугас, ыарахантан толлубат буола улааппыта.

Хадаар абыс кылаастаах оскуоланын 1972 сыллаахха маннайгы ытыгуунан үөрэххэ бүтэрибэ. Оскуолаҕа үөрэнэр кэмигэр бастыҥ үөрэнээччи, оскуола киэн туттуута этэ. Пионер дружинатын

бэрэссэдээтэлинэн, Хадаар оскуоланын маннайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэтин сэкирэтээринэн талыллан, өрө күүрэн үлэлээбитэ. Үчүгэй үөрэбинэн, уопастыбаннай үлэни кыайа тутар буолан, «Артек» пионерскай лааҕырга путевканын наҕараадаламмыта. Онно олус үчүгэйдик сынньанан, элбэх омук оҕолорун кытта доҕордоһон кэлбитэ.

Салгыы Диринг орто оскуолатыгар 9-10 кылаастарга физика, математика хайысхалаах кылааска ситиһиилээхтик үөрэммитэ. Диринг оскуолатыгар комсомольскай тэрилтэ иккис сэкирэтээринэн талыллан үлэлээбитэ. Оройуон иһинэн ытыллар спартакиадаларга, кросстарга, хайыһар күрэхтэһиилэригэр, предметтэр олимпиадаларыгар, кэнсиэрдэргэ кытара, куруутун бириистээх миэстэҕэ тиксэрэ. Орто оскуоланы 1974 сыллаахха ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрибэ.

Очмотообу кэм ирдэбилинэн, бары ыччаттар курдук, «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» дьин девиһинэн Эрилик Эриистиин аатынан соһуос Хадаардаагы отделениятыгар икки сыл ыан-ныксыттаабыта. Ол кэмгэ Хадаар отделенията социалистическай күрэхтэһиигэ наар бастыһар кэжэлэригэр сылдьара, бүтүн Соһуустаагы социалистическай куоталаһы көһө сылдьар

кыһыл знамятын ылбыта. Эдэр ыан-ныксыт биир ынахтан 2000-лаах кибиини ылан, «Пятилетка эдэр гвардееһа» бэлиэнэн, Саха АССР дэлгээссийэтин састаабыгар киирэн, Монголия Норуодунай өрөспүүбүлүкэтигэр күүлэйдиир путевканын наҕараадаламмыта, Хадаар нэһилиэгин олохтоох Сэбиэтин дьокутаатынан талыллан үлэлээбитэ.

Оҕо эрдэбиттэн эмчит буолар баҕата баһыйан, 1976 сыллаахха Благовещенскайдаагы судаарыстыбаннай медицинскэй институтка киирэн, 1983 сыллаахха ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрибэ. Интернатуратын Бурятияга, Улан-Үдэ куоракка авиазавод санчааһын госпиталыгар барбыта. Ийэтэ ыарытыгар буолан, дьонноро «дойдугар кэлэн үлэлээ» дьин ынырыттар.

Дойдугар Чурапчыга кэлэн күүстээх үлэҕэ турунан, дьонун-сэргэтин доруобуйатын туһугар күүрэн-хааран, таһаарылаахтык үлэлээн барбыта.

1984 сыллаахха П.Н. Сокольников аатынан Киин балыһаҕа терапевт бырааһынан, 1995 сылтан фтизиатр бырааһынан үлэлээбитэ. Бу сындылбанныах үлэтинэн оройуонга саллык ыары аҕыйаһыныгар, оҕолору бу ыарыттан харыстааһынга сүткөн кылаатын киллэрибэ. Оройуон хас биридии оҕотун доруобуйатын ырытан, тустаах бырагырааманы оҕорон, сэрэтэр үлэни ыыппыта, оҕо сулуустатын бары үлэһиттэрин хабан, сылга иккитэ саллык ыарыны утары ытыллыахтаах үлэлэри дириҥник үөрэтэн зачет тутара, сыл айыы нэһиликтэри кэрийэн үөрэтэрэ, хонтуруоллуура.

Ульяна Дмитриевна харыс сири халбарыйбакка, төрөөбүт улуугулар таптааһа, киэн туттар Чурапчытыгар 40 сыл устата энкилэ суох бырааһынан үлэлээтэ.

1997 сыллаахха Улуустаагы доруобуйа харыстабылын үлэһиттэрин профсойуһун бэрэссэдээтэлинэн биир санаанан талыллыбыта. Салайар үлэтин балыһа үлэһиттэрэ быраап өтүнэн көмүскэллээх буолууларыгар, үлэлиир-сынньанар усулуобуйаларын тупсарыга туһаайбыта. Бэйэтин тула сүрдээх инициативалаах, олус түмсүүлээх профсойуус кэммитэтин састаабын түмүтэ. Профсойуус чилиэнин ахсаана элбээн барбыта.

Ити кэммитэ салалтатынан дьахтар, бэтэрээн, ыччат сэбиэттэрэ тэриллэн, таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ. Киин балыһа салалтатын кытта сомоҕолоһон, биир субэнэн үлэлээн, үлэ харыстабыла, үлэ хайысхатыгар мөккүөрү быһаарар хамыһыһа тэриллэбиттэрэ. Үлэ миэстэтин аттестациялаһын ытыллан сабаламмыта.

Ульяна Дмитриевна сатабыллаах салайыһытынан санга нормативнай кэлэктиип дуоҕабара оһоһуллубута. 2006 сыллаахха кэлэктиип дуоҕабара өрөспүүбүлүкэтээҕи көрүү-куонкуруска бочуоттаах үгүс миэстэни ылбыта. Бу дуоҕабар күн бүгүнгэ дьэри үгүс тэрилтэлэргэ холобур буола сылдьар. «Славим трудом край Олонхо» өрөспүүбүлүкэтээҕи фестивалыга Чурапчы Киин балыһатын кэлэктииптэ көхтөөхтүк кытан, салаа профсойуус өрөспүүбүлүкэҕэ кыайарыгар бигэ тирэх буолбута.

2010 сылтан профсойуус үлэтин көдүүһүн үрдэтэр сыалтан юристары, социальнай харалта уонна пенсионнай пуонда үлэһиттэрин, экономистары ыгыран сэмнээрдэри, консультациялары тиһигин быһаарыа ытан кэлбитэ.

2002 сылтан Илин энгээр улуустар эмчиттэрин спартакиадаларын сергүтэн ытыы кэнники кизг далааһыннамыта. Бу күрэхтэһиигэ улуус эмчиттэрэ куруук инники күөһүгэ сылдьылар — элбэх сыралаах үлэ ытыллытын туоһута буолбута.

Ульяна Дмитриевна тэрийэр профсойууһун үлэҕэ үрдүктүк сыаналанан, 2010 сыллаахха Бүтүн Россиятаагы 5-с профсойуустар сыйыстэрин дэлгээтинэн талыллыбыта. 2017 сыллаахха Россия эмчиттэрин профсойууһун Киин кэммитэтин «Профсойуус үлэтигэр кылаатын иһин» бэлиэнэн, Саха Сири профсойуустарын федерациятын «Бастыҥ бэрэссэдээтэл» дипломунан, элбэх наҕараадаларынан бэлэһэммитэ.

Бэйэтин тустаах үлэтин таһынан, улууска донорство сайдытыгар, олоһун аргыһа Александр Александрович салайар хаан сулуустата аҕабыр туруутугар көмө, тирэх буолбута, дьэз кэргэн көбүлээһининэн хаан кутар пуун-дьэтин бэйэлэрин үптэринэн туттуттара. Ульяна Дмитриевна элбэхтик байэтин хаанын туттара, үгүс киһи олоһун быһаарыта, «Россия Бочуоттаах донора» ааты ылбыта.

1985 сыллаахха кэлиэгэтин Александр Александрович Попову көрсөн ыал буолбуттара, олох устун бииргэ айаннаабытара. Александр Александрович — оториноларинголог быраас; РФ доруобуйатын харыстабылын үтүөлээх үлэһитэ, Россия үтүөлээх донора, Россия Чулуу киһитэ, Чурапчы улууһун Бочуоттаах олохтообу, таксидермист.

Ульяна Дмитриевна кэргэнигэр олус харыстабыллаах сынньаннааһа, киһи бары саҕалааһыннарыгар күүс-көмө буолара. Ол курдук, биһиги тэрилтэбит 2005 сылтан Кыайы күнүн көрсө улуустук параатыгар Александр Александрович оҕорбут

байыаннай тиэхиньикэтинэн кыттар буолбута: ПО-2 самолет, номоххо кирибит «Катюша», сорокопята-пушка, Т-34 Кыайы таанкатын макеттарын үүт-үмүтүк оҕорон дьону соһуллуттара, сөхтөрбүттэрэ, Аҕа дойду сэриитигэр кытыбыт биһиги биир дойдутаахтарбыт хорсун быһыыларын үйэтиппиттэрэ.

Ульяна Дмитриевна өйөбүлүнэн, субэтинэн таксидермическай мусой-быыстапканы тэрийэн, аҕаларын Василий Иванович Романов аатын ингэрэн үйэтиппиттэрэ. Онтон кирибит үбү улуус инбэлииттэрин пуондатыгар анаан, дьонун көмөнү оҕорбуттара, ыалдьар оҕолорго оҕо саас үөрүүтүн бэлэхтээбиттэрэ. Поповтар дьэз кэргэн — медиктар династияларын биир үтүө холобура буолаллар. Үс оҕо кун сири көрдөрөн, иитэн, үөрэтэн атахтарыгар туруордулар. Икки оҕолоро төрөппүттэрин туйахтарын хатаран эмчит идэтин баһылаатылар. Улахан кыыс Саниа Александровна Медицинскэй киингэ УЗИ бырааһынан, оттон уол Дьыҥ Александрович өрөспүүбүлүкэтээҕи 2-с балыһаҕа рентген, МРТ бырааһынан үлэлииллэр. Кыра кыыс Уйгулана Александровна — юрист идэлээх, Москвага адвокатура кэлиэгэтигэр үлэлиир.

Ульяна Дмитриевна бу орто дойдуга кэлбит аһын толорон, мунгура суох ытыктанар кэлиэгэ, улахан аймах сирдигэ, истин дьүүгэ, таптааһа кэргэн, күн күбэй ийэ, эбэ буолан дьоллоохтук, дьонуннаахтык бу күн сиригэр оҕорон ааста.

Күнүгэ көрбүт таптааһа оҕолорун сылаас илиилэригэр, сынньаннарыгар ыарахан ыарыны утары охсуһан, биир тылыннан самныбакка барда.

Ульяна Дмитриевна сирдээх олоһун, үлэлээбит үлэтин, күүстээх санаатын, сырдыкка-үтүөгэ тардыһытын, үтүө субэтин, куруук үөрэр миһэрин, биһиги барыбыт туһугар кыһамньытын, истин сыһыанын өрүү өйдүөхпүт-санныахпыт, сүрэхпитигэр мэлдьи илдэ сылдьыахпыт.

Ульяна Дмитриевна ситэ олорботох олоһун 3 оҕото, сиэннэрэ салгыахтара, аатын аатта-тыахтара.

Өр сылларга бииргэ үлэлээбит кэлиэгэлэрин, доҕотторун аатыттан Александра Седалищева.

Внимание!

Стань защитником отечества

Поступай в высшие военные учебные заведения министра обороны России!

Военные учебные заведения открывают двери для тех, кто готов посвятить свою жизнь служению Отечеству. Качественное бесплатное образование, перспективы карьерного роста, полное государственное обеспечение, социальные гарантии и льготы, гарантированное трудоустройство.

Условия приема в Военную академию материально-технического обеспечения ММО в г. Санкт-Петербурге, доп.полнительно филиалы в г. Омск, Пенза и Вольск:

- Возраст от 16 до 22 лет (прошедшим военную службу до 24 лет);

Хорошее состояние здоровья (прохождение медицинской комиссии в военкомате Таттинского и Чурапчинского улусов Республики Саха (Якутия);

- Необходимое минимальное количество баллов ЕГЭ;

Математика профильного уровня 27 баллов (экзамен обязательен);

Русский язык — 36 баллов (экзамен обязательен);

Третий экзамен на выбор: физика — 36 баллов, география — 37 баллов, информатика — 40, обществознание — 42.

- Необходимо заранее оформить личное дело кандидата для поступления в военном комиссариате по месту жительства.

По вопросам обращаться в военный комиссариат Таттинского и Чурапчинского улусов Республики Саха (Якутия), по адресу: **с. Ытык-Кюель, ул. Софронова д. 17, кабинет № 21, тел. 8-411-52-41-4461**

"САНА ОЛОХ"
хаһыт

Кыһабыллы
тэрилтэлэр
ГОРЮХОВА
Людмила
Владимировна

Түрүөтүсчүс СӨ Бырабытылаһыбыта, Саха өрөспүүбүлүкэтүн "Сахабаччы" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэҕэ.
Таһаараччы: СӨ "Сахабаччы" ГАУ
Таһаараччы аадыһа: 677000, Дьоккусуай к., Ормоннокуе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabachchi@mail.ru Российскай Федерация Роскоминформ СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрцияламмыт нүмэрэ — ПИ.НУ.14-00559.

Эрэдэктэһи
аадыһа: 678670,
Чурапчы сэл.,
П.П.Поповна, 26 а.
Телефоннэрбит:
эрэдэктэр — 41-332,
отделлар — 41-265.
E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru,
telegram: @sanaoloh

Аһтар сүтүтүр эмитер сана редакция позициятыгар мэлдьи оон түбүтүр буолбута. Сүтүтүр ыһыһар чыһаар кыһаарыларга элбэтиһи аһтар тус бэйэ сүтүр.

Индекс: ПИ964. Баччаа ситэс № 21 (12000). Кэмэҕэ 2 б.л. Ахсаана 1000. Хаһыт сыаната 26 солк. Хаһыт идэлэһэ биридэ: бэтиһэҕэ таһар.

Хаһыт 29.05.2025 с. баччаа бэтиһинэ, 30.05.2025 с. тыһыта. Дьоккусуай к., Виллойскай переулок, 20 №-дээх дьыһтыгэр, "Ю.А. Гагарин аатынан Дьоккусуайаагы өрөспүүбүлүкэтээҕи типография" АУӨ баччааҕа.

@SANAOLOH